

Let op: gesproken woord geldt

Nieuwjaarstoespraak 2019
commissaris van de Koning in de provincie Utrecht
Willibrord van Beek
Huis voor de provincie Utrecht, 2 januari 2019

Dames en heren,

Diep bedroefd heb ik op eerste kerstdag kennisgenomen van het overlijden van burgemeester Marc Witteman, in de nacht van 24 op 25 december.

Marc Witteman zette zich met hart en ziel in voor Stichtse Vecht en zijn inwoners, en was een waar boegbeeld van zijn gemeente.

Zijn bevoegenheid en toewijding hebben het burgemeestersambt glans verleend.

Marc was al lange tijd ernstig ziek.

Hij is hierover altijd heel open geweest.

Zo heeft hij de inwoners van zijn geliefde gemeente de mogelijkheid gegeven van een echt vaarwel.

Mijn gedachten in deze verdrietige dagen zijn bij zijn vrouw, kinderen en overige naasten.

Ik wens hen en de inwoners van Stichtse Vecht veel sterkte toe.

Ik vraag u een moment van stilte in acht te nemen.

Geachte aanwezigen,

De jaarwisseling markeerde een bijzonder moment voor de provincie Utrecht.

De gemeenten Vianen, Leerdam en Zederik hebben besloten om per 1 januari 2019 als één gemeente, Vijfheerenlanden, verder te gaan. Deze fusie is ingegeven door de verwachting dat men de inwoners een duurzaam perspectief kan bieden.

Knap van de drie betrokken gemeenten is, dat zij op grond van hun kracht tot deze herindeling zijn gekomen, en niet uit zwakte.

De leidende gedachte was: het gaat goed, maar het kan beter.

De fusie is dan ook het resultaat van een beoogde optimalisatieslag.

Vertegenwoordigers van de gemeente Vijfheerenlanden hier aanwezig, ik heet u van harte welkom!

U hebt ervoor gekozen de toekomst van uw gemeenschap te borgen in de Utrechtse regio.

Utrecht is blij met de komst van Vijfheerenlanden.

U bent een verrijking voor onze provincie, met uw mooie landschap, uw cultureel erfgoed en uw mooie steden en dorpen.

Let op: gesproken woord geldt

Maar andersom verwacht Utrecht ook iets voor u te betekenen.
Als groene provincie hebben wij oog voor de kwaliteiten van Vijfheerenlanden.
Wij koesteren uw landelijk gebied en begrijpen uw stedelijke opgaven.
Wij werken actief aan leefbaarheid en bereikbaarheid, terwijl de mooie natuur behouden blijft.
Dit is een pijler van ons ruimtelijk beleid.

Utrecht zal er alles aan doen om datgene wat uw gemeenschap in positieve zin kenmerkt, te bewaken.

Wij kijken uit naar een fijne samenwerking!
Dames en heren,

“Het sterkste argument tegen de democratie is een kort gesprekje met de gemiddelde kiezer”, zei Sir Winston Churchill.

Hoewel ik de legendarische Britse oorlogspremier buitengewoon respecteer, moet ik hem op dit punt tegenspreken.

Voor mij zijn het juist deze ontmoetingen met kiezers die mij inspireren, energie geven.
Mensen van vlees en bloed, met wensen en ambities voor de toekomst, maar ook met zorgen.

De gemiddelde kiezer, daar doe ik het voor.
De gemiddelde kiezer is je opdrachtgever; in een democratie is er geen hogere autoriteit.

Dus moet je de kiezer serieus nemen.
Je moet hem of haar opzoeken, naar hem of haar luisteren.
Want hij of zij heeft wat te zeggen.

De kiezer opzoeken vormt goedbeschouwd de kern van onze liberale democratie, en is medebepalend voor de kwaliteit van ons bestuur.

De kiezer opzoeken is ook de leidraad die we als provincie steeds actiever hanteren.

Als inwoners en liefhebbers van Utrecht staan we voor een uitdagende opgave, namelijk: deze regio voor de komende decennia leefbaar, aantrekkelijk en tegelijk economisch competitief houden.
Ervoor zorgen dat onze prachtige provincie niet alleen nu, maar ook over 30 jaar nog altijd die prachtige provincie is.

Dat mag je uitdagend noemen, want de vraagstukken waar we voor staan, worden steeds complexer.
Denk aan het leefmilieu, dat te lijden heeft van de groeiende economie.
Denk aan de snelle bevolkingsgroei, die het voor mensen steeds moeilijker maakt een geschikt huis of een geschikte baan te vinden.

Hoe houden we de files binnen de perken?
Hoe behouden we ons mooie groen?
Ons erfgoed?
Kortom, hoe gaan we om met alles wat er zich in, op, boven, onder en met ons grondgebied gebeurt?

Let op: gesproken woord geldt

Dit vraagt om een integrale aanpak.

De Omgevingsvisie is die integrale aanpak.

Een manier om al die verschillende beleidsgebieden in samenhang met elkaar te benaderen.

Zodat we met oplossingen kunnen komen die écht werken.

De inhoudelijke keuzes die moeten worden gemaakt, zijn lastig, maar één ding staat vast: ze kunnen niet worden gemaakt zonder hen

voor wie we het allemaal doen: de inwoners, het bedrijfsleven, de gebruikers.

De gemiddelde kiezer.

Zo werkt dat in een hoogwaardige democratie.

Dat betekent dat we als provincie méér rekening houden met wat bewoners, bedrijven en organisaties belangrijk vinden.

Ook al weet je vooraf dat je niet iedereen tevreden kunt stellen.

Goede oplossingen vragen de betrokkenheid van de mensen zelf.

En die krijg je niet mee door ze een paar gereguleerde inspraakmomenten voor te schotelen;

door als overheid te blijven plakken aan eigen procedures en agenda.

We moeten mensen juist actief benaderen.

Hen uitnodigen met ons mee te denken.

En wel vanaf de planfase.

Alleen zo leg je het fundament voor de dialoog die men zich in een moderne democratie wenst.

Dat vereist veel flexibiliteit van politici en bestuurders.

Maar als je het goed doet, heb je ook iets moois.

Namelijk dat de mensen voor wie je het doet, tevredener zijn.

Het is belangrijk dat juist jongeren goed nadenken over hun toekomstige leefomgeving.

Zou het niet vreemd zijn als alleen volwassenen en ouderen bepalen hoe de provincie er straks uitziet?

De ruimtevragende opgaven die op ons af komen, gaan iederéén aan.

Logisch dat we de dialoog zoeken met alle belanghebbenden.

Jong en oud.

Er zijn legio thema's waarvoor de provincie zich de komende decennia wil inzetten en waarvoor samenwerking wordt gezocht.

Ik noem:

- bereikbaarheid
- de energietransitie, en
- klimaat-adaptatie.

Met de groeiende bevolking heeft ook de woningmarkt onze volle aandacht.

Verruiming van het woningaanbod en een snellere doorstroming is hier het doel.

Andere *highlights* die ik u niet wil onthouden:

Utrecht Science Park is aangewezen als experimenteergebied voor duurzame energie, met name ultradiepe geo-thermie, als vervanging voor gasgestookte warmtecentrales.

Let op: gesproken woord geldt

In 2020 start de Ronde van Spanje, de Vuelta, deels in onze provincie.
De ploegenpresentatie, de start met een ploegentijdrit en de finish van de tweede etappe zijn eind augustus in Utrecht.
De voorbereidingen zijn al dit jaar.

Als we het over *highlights* hebben, is de Uithoflijn niet het eerste waar u wellicht aan denkt.
Dit project heeft ons grote zorgen gegeven.
En nog steeds hebben wij die, op enkele onderdelen.

Toch zijn er in 2018 grote stappen gezet.
Het goede nieuws is dat vanaf februari de proefritten van start gaan, en wel over het hele traject.
Dus over een maand gaat de tram gewoon rijden.

Wat straks blijft, is een fantastische vervoersvoorziening met een enorm hoge bezettingsgraad.
Iets waar Utrechters lang naar hebben uitgekeken.

Dames en heren,

Over kwaliteit van bestuur gesproken:
Met de viering van honderd jaar algemeen kiesrecht belooft 2019 een bijzonder jaar te worden.

En met maar liefst drie verkiezingen wordt het jaar *nóg* bijzonderder:
Provinciale Staten (en daarmee indirect de Eerste Kamer), de Waterschappen en de Europese verkiezingen.

De kiezer vragen wat hij of zij wil: ik noem het een feest van de democratie!

Onze plicht als provincie is zo veel mogelijk mensen te interesseren een keuze te maken.
De opkomst van de Provinciale Staten-verkiezingen moet omhoog.

We kunnen het verschil maken met de *first time voters*.
Dat moet lukken, zou je zeggen, met 160.000 jonge kiezers in de provincie.
Onze boodschap luidt: ga stemmen, want het betreft de toekomst van *jóuw* dorp, *jóuw* stad, *jóuw* leefwereld.
Ga stemmen en 'Kies jouw Utrecht'.

Juist nu, nu de economie bloeit.
In perioden van grote en groeiende welvaart zie je – paradoxaal genoeg – ook maatschappelijke onrust en onvrede ontstaan.
Het lijkt dan alsof de bomen tot in de hemel groeien, en dat vertaalt zich in druk op de overheid, die extra veel moet uitleggen.
Die extra moet presteren.

Maar het begint bij de kiezer die zijn voorkeur aangeeft.

Let op: gesproken woord geldt

Wat mij zorgen baart, is het grote aantal wisselingen binnen Provinciale Staten.

Wordt de belasting van de leden niet te hoog?

Vragen we niet te veel?

Bij zo'n serieuze deelfunctie hoort een volwaardige vergoeding.

Daarom maak ik van deze gelegenheid gebruik om – nog eens – te pleiten voor een betere betaling van Statenleden en gemeenteraadsleden.

Het afgelopen jaar maakte ook duidelijk dat er krachten zijn die de democratische rechtsstaat ondermijnen.

2018 gaat zelfs de boeken in als het jaar van de bedreigde burgemeester.

Een droevig-stemmende statistiek.

Dankzij de bestuurlijke aanpak van ondermijnende criminaliteit treden burgemeesters steeds meer op de voorgrond als *crimefighter*.

Maar de keerzijde wordt pijnlijk zichtbaar:

Steeds vaker vormen burgemeesters een doelwit van de georganiseerde misdaad voor het uiten van bedreigingen – of erger.

Sommigen hebben letterlijk in de loop van een vuurwapen gekeken, anderen moesten onderduiken op een geheim adres of zelfs uitwijken naar het buitenland.

In Utrecht leven we niet op een eiland; deze problematiek raakt ook ons.

Wat mij betreft moet één ding helder zijn in Nederland: van onze burgemeesters blijf je af.

Laten we ons goed realiseren wat we hebben in dit land:

een allerbest systeem van besluitvorming waarbij iedereen zich vertegenwoordigd weet.

Daarin schuilt meteen de lering dat democratie niet voor een bovenlaag gereserveerd blijft, maar van het hele volk is.

Ieders stem, ervaring en kennis telt.

Toch is democratie geen vanzelfsprekendheid.

Als je rondkijkt in de wereld mag je dat concluderen.

En hoe zit het in Nederland?

Zijn wij gemakzuchtig aan het worden?

Laten we onze verworvenheden verwateren, in de stille verwachting dat er tóch geen reële alternatieven zijn?

Zijn we uit het oog verloren dat het de democratische rechtsstaat is die ons bindt?

Wat mij betreft zouden wij de waarde van ons bestel meer mogen koesteren.

En misschien ook meer mogen verdedigen.

Zeker nu er wereldwijd steeds meer autoritaire leiders opstaan die zichzelf als redder van de samenleving zien.

En die vijanddenken nodig hebben om zelf in het zadel te blijven.

Churchill was dan geen liefhebber van korte gesprekjes met de gemiddelde kiezer, een liefhebber van de liberale democratie was hij als geen ander.

Let op: gesproken woord geldt

ZM de Koning hoorden we in zijn kersttoespraak zeggen:

“We kunnen samen niet alles. Maar wel veel.”

Einde citaat.

Utrecht gaat voor veel.

Maar alleen met een goed werkend democratisch bestel kunnen wij ervoor zorgen dat onze provincie ook over 30 jaar een plek is waar het goed wonen, werken en leven is!

Dames en heren,

Ik zal zelf niet meer als commissaris van de Koning bij de nieuwe koers van de provincie Utrecht betrokken zijn.

Vanaf 1 februari geef ik het stokje over aan Hans Oosters.

Reeds maanden geleden ben ik de ‘voorganger van mijn opvolger’ geworden.

Maar ik zal de zaken zeker van de zijlijn blijven volgen.

Daarvoor is mijn betrokkenheid te groot.

Met veel genoegen kijk ik terug op de afgelopen 5,5 jaar dat ik hier heb mogen werken.

Dat betreft met name de vele mensen met wie ik het voorrecht had samen te werken.

Heel hartelijk dank daarvoor.

Tot slot wens ik de nieuwe commissaris heel veel succes in deze mooie baan in deze mooie provincie. Zeg maar gerust: de mooiste provincie.

Want in het ‘vaasje’ dat Nederland is, mag Utrecht zich de schoonste bloem noemen!

Ik wens u allen een gezond, gelukkig en succesvol 2019!